

R.K.: İzmir’de Kemeraltı’nda bulunan fiziksel mekânınız ve isminizdeki ‘açık alan’ ibaresi size kolektif düşünme ve üretmenin yanında bir sorumluluk ekliyor. Hayy’ın fiziksel mekânından ve bu alana yüklediğiniz anlamdan bahsedebilir misiniz?

H.A.A.: Hayy Açık Alan’ın bulunduğu Piyaleoğlu Hanı Kemeraltı’nın hareketli bir noktasında yer alan, etrafında sinagogların bulunduğu tarihi Havra bölgesinde. Hemen yanımızdaki han daha turistik ve yeme-içme odaklı bir yerken Piyaleoğlu Han’ın içinde müzik aletleri yapan ve eğitim veren bir atölye, seramik, minyatür atölyeleri, bir gümüş ustasının mekânı, bir hediyelik eşya üreticisi mekânı, Kürtçe yayın yapan bir yayınevi, bir nargileci ve bir tektekçi meyhane bulunuyor. Çeşitli alanlarda üretkenlerin oluşturduğu renkli bir yer. Bir bahçemiz var. İşgal usulü, kim masasını atarsa o kulla-

nıyor. Bazen tabii ki fikir ayrılıkları, çatışmalar oluyor. Bu çeşitliliğin ortasında neredeyse *beyaz küp* anlayışında, kütüphanesi olan ve her gün açık olmayan, bir şey satmayan bir mekân açıyorsunuz.

Bir yılın sonunda Hayy’ın hem iç işleyişini hem de bu alanda var olmanın ‘açık’ olmakla ilişkisini sorguluyoruz. Açık olmak iddialı bir laf farkındayız. Sadece resim, heykel, video gösteren sergiler açıp kapatan bir alan olarak algılanmak istemediğimiz, öyle olmak istemediğimiz için açık alan diye adlandırdık Hayy’ı. Bu yüzden paylaşımcı olan, mutlaka İzmir’le, İzmir’deki aktörlerle etkileşime giren, sanatla bir yerinden ilişki kuran projelere açık bir mekân olmasını arzularız. Başlangıç olarak öyle de oldu. Gelecekte ne olur, spesifik bir alana odaklanırmı, yorulur da bayrağı birilerine devreder miyiz bilmiyoruz ve açıkçası buna çok da takılmıyoruz.

“Yıldız Çintay”
sergisinden bir görünüm.
Fotoğraf: Burak Dikilitaş

“İyi Saatte Olsunlar”
sergisinden bir görünüm.
Fotoğraf: Studio Majo
Engin Gerçek

Geldiğimiz noktada Piyaleoğlu Han ve Hayy’ı içerikleri, etkileşimde olduğu aktörler ve inisiyatifler üzerinden birlikte düşündüğümüzde açık olmanın iletişimle sağlanabildiği görülüyor. Handaki komşularınızla, birlikte ürettiğiniz insanlarla açık bir iletişim kurduğunuzda, yargılamadan, anlamaya çalışarak ilişkilendiğinizde üretim anlamında da her şeye açık olabiliyorsunuz. Bizim sadece olmazsa olmazlarımız var Hayy adına; Ayşe ve Saliha olarak tek başımıza karar vermeyeceğiz, hakkında iyi hissetmediğimiz bir şeyi zorlamayacağız, solo projelere sadece başka bileşenleri de içeriyor ve izleyici ile ilişkilenen bir program yürütüyorsa yer vereceğiz, olumlu-olumsuz her geri bildirim açık olacağız, bunları değerlendireceğiz, sanatla ilişkilenen, sanatçıya katkı sağlayan projeleri ağırlayacağız ve

mutlaka temsili de olsa sanatçı şerefiye ödemesini yapacak, mekânsal prodüksiyon ihtiyaçlarını karşılayacağız. Sanatçı ve sanat aktörlerinin hakları önemseydiğimiz ve etkinliklerimizde yer verdiğimiz bir konu.

R.K.: Sanatçı ve sanat emekçilerinin hakları konusunda yapılan çalışmalar çok değerli çünkü bu konuda farkındalık ve fonksiyonel bir işleyiş hâlâ yeterli düzeyde değil. Hayy’da bu konuda neler yapıyorsunuz? Bu alandaki genel çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Saliha Yavuz: Ben halihazırda yaklaşık dört yıldır sanatçı ve sanat emekçileri hakları ve belgeleri üzerine, sanatçı ve alandaki diğer aktörler ve ilişkiler üzerine seminerler veriyorum. İkimiz de hep işimiz gereği sanatçılarla kurumlar arasında arabu-

Bundan başka Monitor ve Loading ile gerçekleştirdiğimiz Hito Steyerl ile birlikte Batman'dan Barış Eviz ve Diyarbakır'dan Adem Bulut'un yer aldığı açılış sergimiz "Aynada Görünen Nesnelere, Görüldüğünden Daha Yakındır" kıymetlimiz. İzmir'deki sanat aktörlerinin hep birlikte el verip, desteklerini yakından hissettirdiği bir projeydi. Yıldız Çintay'ın "İzmir'de Yaşıyor Üretiyor" projesi ise hem sergi hem yan etkinlikler ile dolu dolu geçti. Ayşe ve ben İzmirli değiliz dolayısıyla heyecanlandığımız, öğrendiğimiz bir iş oldu. İzmir'den Darağaç ve Ankara'dan Pelesiyer'in "İyi Saatte Olsunlar" sergisi ve sürecinde birbirleriyle şahane bir ahenk yakalamış olmaları da bizi mutlu edenlerden.

R.K.: 2019'un Temmuz ve Eylül aylarında üç sanatçının katılımıyla "Hayy'dakiler: Ne Arıyoruz Biz?" adlı bir sergi yaptınız. Sergi nasıl bir sürecin sonucunda ortaya çıktı? Bu sergi arayışlarınıza dair nelerin ortaya çıkmasına, ifade edilmesine, netleşmesine veya somutlaşmasına olanak sağladı?

H.A.A.: Tamamen ilişkiler üzerinden yürüyen bir süreçti. Hayy Açık Alan'da uygun fonu bulsaydık bir açık çağrı yapıp İzmir dışından iki sanatçıyı ağırlayacaktık. Ekonomik olarak her şeyi karşılayabileceğimiz bir ortam olmadı. Bu sırada New York'ta yaşayan, son birkaç aydır İzmir'de yaşayan, İzmirli sanatçı Sadi Tekin çalışma alanı ihtiyacından bahsetti ve bu şekilde Hayy'da çalışmaya başladı.

Sonra bir gün İstanbul'da Versus Art Project kurucusu Leyla Ünsal ile Sercan Apaydın ve Dilruba Balak'ın atölyesine gittik. Sercan'ın da İzmirli olduğunu öğrenince onu davet ettik. Böylece birbirlerinden bağımsız, Sadi Tekin ve Dilruba Balak ile Sercan Apaydın İzmir'deki deneyimlerini sergideki işlerine yansıtılar. Küratöryel bir sergiden ziyade sürece dair bir çıktı sundular.

Bu süreç KAIR (Koşice Sanatçı Misafirlik Programı) ile işbirliğimizden önceydi ve bize bir sanatçı ağırlamaya, bir sanatçının ihtiyaçlarının neler olduğuna dair ciddi bir deneyim sundu. Çünkü sanatçı misafirlik programı sunmak ile bir sergi mekânında sanatçıya eşlik etmek farklı şeyler. Bunu yakından deneyimledik. Birbirini tanımayan, çalışma ve iletişim biçimleri farklı olan üç sanatçının bir mekânda bir araya gelmesinin mekânsal ihtiyaçları nasıl etkilediğini, pozitif ve negatif anlamda nelere vesile olduğunu gördük. Bu projenin güzelliği, hem Sadi'nin hem Sercan ve Dilruba'nın süreç sonunda bize sadece Hayy'a dair değil, deneyimlerine dair yapıcı geri bildirimlerde bulunmalarıydı.

R.K.: Son 10 yılda dünyanın birçok yerinde sanat alanlarının işleyişine ve merkezdeki kentlere alternatif yapılar kurulduğunu gördük. Hayy'ı bu alternatif yapılanmalar bağlamında değerlendirir misiniz?

H.A.A.: Tüm kolektif yapılar insanı ihtiyaçlarla oluşuyor. Artık büyük kentlerdeki ana akım anlayışlar tatmin sağlamıyor. Başka bir şey arıyoruz hepimiz. Büyük şehirlerde hayatın ve tüketimin hızı düşünerek üretmeye, tükettiğinizi sindirmeye fırsat vermiyor. İstanbul'u sanat alanının merkezi olarak değerlendirmemiz, tüm kültürel yatırımın oraya yapılması, hızlı üretim ve tüketim, sanat ekonomisinin varlığı üzerinden. Oysaki İstanbul dışındaki üretime baktığımızda heyecan verici birçok samimi dinamik var olmaya çalışıyor. Son dönemde kimse ekonomik ve duygusal tatmin sağlamayan, üstelik kendini sömüren işlerde, alanlarda mücadele etmeye mecali kalmadığını düşünüyoruz. Kurumlar içinde kurum sahipleri ya da otoritelerin onayladığı işleri bir yere kadar yapabiliyorsunuz, koşullar yetersiz kalıyor, sonra şeytan bir yerden dürtüyor. Bu yüzden sanat alanında çalışanların ve üretenlerin sadece

R.K.: Hayy'ın işbirliği ve kolektif yapı algısını biraz açar mısınız?

H.A.A.: Kolektif olmak aynı niyette buluşan bir grup olmak demek. Herkesin kişisel ihtiyaçları, yetenekleri farklı olabilir ama niyet birse bir araya geliyorsunuz. Bu kolektif yapı içinde herkesin her an bir şey yapması gerekmiyor. Yetenekleri ve istekleri dahilinde, sorumluluk algısıyla varolmak yeterli olmalı diye düşünüyoruz. Kolektif bir yapı içinde, hayata dair kişisel dertlerinizin olduğu ya da kişisel projelerinize odaklanmak istediğiniz bir dönemde geri çekilebilme, uzak kalabilme ihtimaliniz olmalı ve bu normal karşılanmalı.

İşbirliğinin ise sınırları biraz daha belli. Kim hangi görevi üstleniyor, bir bütçe varsa bu nasıl kullanılıyor, ben ne katkı sağlıyorum, sen benden ne bekliyorsun gibi konuların açıkça ifade edildiği bir yöntem.

Biz Ayşe ve Saliha olarak organizasyonu yürütmeye, aracı olmaya gönüllü olarak başladık Hayy Açık Alan'a. Ama düşünsel tarafta ve yeri geldiğinde pratik tarafta daha kalabalık bir yapı içinde kolektif çalışmaya ihtiyaç duyuyoruz. Bu anlamda da herkesin içinde yer almak istediği kadar yer aldığı bir yapımız var. Kalabalık olduğunuzda buna fırsatınız oluyor. Şanslıyız, çünkü bu İzmir'de organik bir şekilde oluyor. Danışma kurulu anons etmemize gerek olmadan, bir araya gelip akıl aldığımız, danıştığımız, yardım ya da ekipman istediğimiz arkadaşlarımız oluyor.

Kolektif yapıların içinde işbölümünün önemli olduğuna inanıyoruz. Biz ve yakın zamanda aramıza katılan Alev Çağlı tüm organizasyona yönelik ve lojistik süreçleri yürütüyor, fon başvurularını, iletişimini yapıyor, mekânsal ihtiyaçlarla ilgileniyoruz. Geri kalan her şeyi bir araya geldiğimiz inisiyatifler, üretkenler yürütüyor. İçeriğe müdahale etmiyor, küratöryel bir katkı sağlayabileceğimiz noktada

devreye giriyoruz. Hayy'da işler böyle yürüyor.

R.K.: Hayy sürdürülebilirlik bakımından işleyişini nasıl yürütüyor?

H.A.A.: Kısaca; kişisel ekonomik katkılar, fonlar, paylaşımcı içerik yönetimi, işbölümü.

Uzunca konuyu tartışmak adına; Sürdürülebilirlik dediğimizde aklımıza ne geliyor? Bu aramızda da konuştuğumuz bir konu. Sürdürülebilirlik Türkiye'de sanat alanında ne kadar gerçekçi? Ne kadar süre var olduğumuzda sürdürmüş oluyoruz? Önemli olan ne kadar sürdürdüğü mü nasıl sürdürdüğü mü?

İlk akla gelen ekonomik sürdürülebilirlik oluyor. Herkesin, hepimizin ülke koşulları gerçekliğinde takılıp kaldığı yer genelde bu oluyor haklı olarak. Biz Hayy Açık Alan'a başlarken, önümüzdeki birkaç senenin finansal yükünü almaya hazır bir şekilde başladık. Sanatçılara, konuşmacılara, sergi mekânının fotoğraflarını çekenlere, emek verenlere temsili de olsa şerefiye ödemelerini yapan, prodüksiyon için bir bütçe ayıran, başka şehirlerden çağırdığı konuklarının ulaşım, konaklama ihtiyaçlarını karşılayan, bunlara çözüm üreten bir yapı kurduk. Zor da olsa İzmir'deki aktörlerin de desteğiyle bunu bir yıl boyunca gerçekleştirebildik. Fonlara başvurduk. Geçtiğimiz yıl şanslıydık; Saha Derneği, Kültür İçin Alan, Roberto Cimetta ve Tandem vesilesiyle birçok projemizi fonlarla karşıladık. Ama bu yıl için henüz bir fon kabulü almadık. Bizim için içeriğin geniş ve demokratik olarak paylaşılması önemliydi. İçeriğin, işleyişin nasıl olması gerektiği ve ne tür ihtiyaçlara cevap verebileceği üzerine İstanbul'da, İzmir'de, Ankara'da toplantılar yaptık. Diyarbakır'daki arkadaşlarımızla Skype üzerinden fikir alışverişinde bulunduk. Eskişehir'deki, Mersin'deki arkadaşlarımıza danıştık. Çünkü

içerik olmadan hiçbirimiz yokuz, hiçbir mekânın anlamı yok.

Kasa Galeri'de 2018 yılında gerçekleşen inisiyatifler, kolektifler buluşması toplantıları sırasında biz de Hayy'ın hazırlığı içindeydik. Orada da bu soru konuşuldu. 10 yıllar sürmüş yapılar için de bu soru konuşuluyordu. Herkesin takılıp kaldığı noktalar ekonomik zorluklar ve verilen emeğin ekonomik karşılığının olmamasıyla birlikte, net bir işbölümü olmaması dolayısıyla sanatçıların kendi işlerine vakit ayıramaması. Biz sanatçı değiliz. Bu bir avantaj belki. Bu toplantılarda dinlediklerimizden hareketle bir işbölümü yaptık. Ayşe, Saliha ve bize destek veren Alev olarak üç kişiyiz. Ama bu üç kişinin dışında yıllık programlamamız için akıl danıştığımız bir ekip, İzmirli diğer inisiyatifler, kolektifler var. Pratik sürecin işleyişinde destekçilerimiz sağ olsunlar zaten hep var: Han'daki komşularımız ve arkadaşlarımız...

Kısaca, biz sürdürülebilirlik kavramını hep algıladığımız yerden değil başka bir yerden okumak gerektiğine inanıyoruz. İhtiyaçla doğan bir şey bir gün bitmiş görünebilir ama aslında şekil değiştirir diye düşünüyoruz. Mekânımız, finansal kaynağınız olmasa da sanat üretebilir ve paylaşabilirsiniz. Bunun İzmir'den en güzel örneği Darağaç. Üç yıl önceki ilk sergilerine bakın.

R.K.: Başka ülkelerden inisiyatiflerle de beraber projeler yaptınız. Bunlardan biri İran ve Türkiye'den dört inisiyatifin katılımıyla gerçekleşen *Non-Registered Art Communities* projesiydi. Bu proje Tandem Türkiye tarafından desteklendi. Bu işbirliğinizden bahsedebilir misiniz?

H.A.A.: Tandem, Almanya'dan Mitost, Türkiye'den Anadolu Kültür organizasyonu ile gerçekleşen kültür yöneticilerine dair bir proje. Biz de Tandem kapsamında İran'dan bir

sanatçı misafirlik programı Macquie Project'tir. Bir süredir ara verdiler ama yakında tekrar yenilenmiş bir şekilde geri dönüyorlar.

Bizim ise KAIR ile tanışıklığımız yine Anadolu Kültür'ün bir bileşeni olduğu Borderline Offensive projesi vesilesi ile oldu. Slovakya'da Kosice'de hatırı sayılır, başarılı bir sanatçı misafirlik programı. Bizim için İzmir'le ilişki kurmak, İzmir'deki sanat ortamına hizmet etmek önemli. Bu vesileyle çağırışı sadece İzmir'e açtık. Bu işbirliğiyle İzmir'den Ezgi

gerçekleştirdi. Buradaki aktörlerle yakın temas halinde oldu. Tekrar İzmir'e gelme planları yapıyor.

KAIR ile bu işbirliğini tekrarlamayı planlıyoruz. Ama bu tamamen onların Slovak Kültür Bakanlığı'ndan alacakları fona bağlı. Biz de buradan bir fon bulabilir miyiz diye bakıyoruz ama açıkçası biraz ümitsiziz.

R.K.: Son olarak Hayy'ın 2020 yılı programında neler var?

H.A.A.: 2020'yi biraz daha sakin geçireceğiz. Geçtiğimiz ilk bir yılımızı

Yakın Kosice'de Eylül-Ekim aylarını KAIR'de geçirdi. Bu sürecin sonunda da Kosice'nin önemli sanat mekânlarından Tabacka'da bir kişisel sergi yaptı. Süreç içinde bir sanatçı konuşması gerçekleştirdi. Biz de Türkiye ve İzmir'deki sanat ortamına üretimine dair bir sunum yaptık. Slovakya'dan ise Jan Durina Kasım-Aralık aylarında İzmir'deydi. Sanatı, yaşadığı Berlin ve Kosice'deki, Slovakya'daki sanat ortamına dair bir sunum yaptı. Aralık ayında ise kişisel sergisi "Hasarsız"ı Hayy Açık Alan'da

değerlendiriyoruz. Bu süreçte kütüphanemize üzerine çalışacak, birkaç konuşma ve buluşma gerçekleştireceğiz.

Nisan ayında Medyartiz ve Murat Meriç ile bir proje ağırlayacağız. Sonrasında Galeri Nev Arşiv ile Nev Ankara'nın kütüphane arşivi Hayy Açık Alan'da olacak. Yazın yine Hayy sanatçılara, kullanmak isteyenlere açık bir çalışma alanı olacak. Eylül-Aralık arasında ise Merve Ünsal küratörlüğünde bir proje var gündemde. Bir de Umut Altıntaş ile yine uçuşan fikirlerimiz var...

"Aynada Görülen Nesnelere,
Göründüğünden Daha Yakındır"
sergisinden bir görünüm.
Fotoğraf: Studio Majo
Engin Gerçek